

rosa vera

UNA APORTACIÓ A LA HISTÒRIA DEL GRAVAT MODERN A CATALUNYA

ORIGEN I FORMULACIÓ DEL PROJECTE.
LA PERSONALITAT DE JAUME PLA

EL número catorze és present en moments essencials de la vida de JAUME PLA. El 14 d'abril de l'any 1914 obrí els ulls al món per primera vegada. Va començar a treballar als 14 anys acabats de fer i ara viu a Vallvidrera, al número 14 del Camí de la Budellera.

En aquesta casa, i amb les dolces notes del piano com a fons, s'han anat succeint un conjunt de còmodes i relaxades converses molt i molt profitoses. Durant els anys que ha durat l'elaboració d'aquesta tesi, han tingut lloc un seguit de diàlegs que han anat desvetllant la personalitat de JAUME PLA i han nodrit els meus coneixements sobre el món de LA ROSA VERA.

Jo no coneixia personalment JAUME PLA i en la primera entrevista que vaig mantenir amb ell em deia:

Em faig uns tips de treballar de por! Tinc la sensació que s'acaba la corda i per això he d'aprofitar-la. (8)

A mesura que els contactes s'han anat succeint i la coneixença d'aquest personatge ha anat abeurant el meu cervell aclarint-me les idees i familiaritzant-me amb el seu món, només puc dir i afirmar que, sentint-ho molt, aquesta frase no me la puc creure. És veritat que es fa uns tips de treballar de por, d'això els que el coneixem no en tenim cap mena de dubtes, però no és pas cert que se li acabi la corda!

JAUME PLA ha estat i és una persona treballadora de cap a peus. Amb una vitalitat i unes ganes de fer feina dignes d'envejar. El seu treball sempre ha anat encapçalat pel lema de la feina ben feta i les seves obres ho

palesen obertament. Tot allò que es posa entre mans, tard o d'hora, ho aconsegueix i amb bons resultats. Al llarg de la seva vida hi ha hagut molts daltibaixos, però ell no ha defallit mai i ha seguit sempre endavant.

JAUME PLA va néixer a Rubí sota el signe d'Aries essent l'únic varó d'entre cinc noies. Era el més petit de la colla. La seva vida no ha estat pas una vida de flors i violes. Orfe de pare a l'edat d'onze anys, el seu recorregut per les escoles aviat es va acabar. Li calia un treball ben de pressa i el senyor TAULER, un professor de les Escoles Ribas de Rubí, on JAUME PLA estudiava, sabent que aquest sobresurtia en les classes de dibuix, li va buscar una feina d'aprenent de pintor. JAUME PLA tenia aleshores catorze anys acabats de fer.

Va viure també la guerra civil, però al costat dels perdedors. L'exili va marcar una etapa de la seva existència i quan va tornar a Barcelona, després de passar èpoques bones i no tan bones a França, es va haver d'amagar sota el pseudònim de Jaime García García perquè per la societat franquista era "un rojo separatista peligroso". Havia d'anar amb molt de compte. Malgrat tot, el seu esperit d'artista es mantenia fortament arrelat a la seva idiosincràcia i fent front a tots els daltibaixos de la seva vida, va aconseguir arribar a ser un home sense el qual avui en dia parlar de bibliofília i de gravat a Catalunya, seria impossible.

Repassant la seva biografia ens hem adonat que la guerra, la feina, el món del gravat i l'esperit de treball de JAUME PLA han tingut molt a veure amb LA ROSA VERA.

En el primer apartat d'aquest capítol afirmàvem que JAUME PLA fou una personalitat imprescindible en el món de LA ROSA VERA. Sense ell no podríem parlar d'aquesta empresa. Però si en la vida de JAUME PLA no s'haguessin succeït una colla de factors, aquest projecte no hauria tingut lloc i enguany no estariem fent aquesta tesi doctoral.

Posats en forma de títols els enunciaríem així:

- Si la guerra europea no hagués esclatat quan ho va fer, potser no existiria LA ROSA VERA.
- Si als anys quaranta el sector de la construcció no hagués estat en crisi, probablement no existiria LA ROSA VERA.
- Si JAUME PLA s'hagués guardat els seus coneixements de gravat només per ell, ben segur que no existiria LA ROSA VERA.

Aquestes afirmacions no són pas gratuïtes i creiem que l'exposició de cadascuna d'elles ho demostrarà.

SI LA GUERRA EUROPEA NO HAGUÉS ESCLATAT QUAN HO VA FER, POTSER NO EXISTIRIA LA ROSA VERA

En preparar aquesta exposició, ens hem adonat que en la majoria de les biografies i escrits sobre JAUME PLA, el descriuen com a dibuixant, pintor, gravador, crític d'art i editor.

Un artista polifacètic. I és que això de ser artista li ve de lluny a JAUME PLA. Ja de menut quan encara ana-

va a l'escola, tot i que només hi va assistir fins als tretze anys, aquesta idea ja barrinava pel seu cap. Tanmateix però, abans de poder desenvolupar aquesta activitat artística de ple i amb tota llibertat, va haver de compartir-la amb l'ofici de pintor de parets: *Volia ser artista i agafar el pínzell, encara que fos gros.* (9) Primer a Rubí, la seva ciutat nadiua, i després a Terrassa, una Terrassa apassionant i incitadora per les ànsies del jove PLA que de seguida es va deixar caure pels "Amics de les Arts" esdevenint aquesta entitat la seva primera escola. Tanmateix ell afirma que la seva primera classe de pintura fou a Rubí guaitant com, a través dels vidres de l'estudi d'un pintor, aquest barrejava els colors a la paleta.

L'any 1931 començaren les exposicions a Terrassa i més tard, el 1934, a Barcelona, a la vella Galeria Syra.

1936: la guerra. Com a totes les persones que la van viure, o millor dit, la van malviure, la desafortunada guerra "incivil" li estroncà la vida veient-se obligat a travessar els Pirineus per establir-se a França.

JAUME PLA era republicà i anà al front voluntari, però no pas per gaire temps. Allò de matar i veure morir no feia pas per ell. Després de recórrer vàries ciutats catalanes, va arribar la retirada i l'exili. A Barcelona, hi deixava la noia que més estimava i a França, hi trobaria un camp de concentració, a la platja de Sant Cebrià.

Al cap de tres mesos d'exili, una gent de Perpinyà amics d'un refugiat, el van treure d'allà amagat al maleter d'un Peugeot. Al camp de concentració, ells li havien proporcionat paper per a dibuixar, però a Perpinyà pogué fer dibuixos més grans i ben aviat va aconseguir vendre'n alguns i poder viure pel seu compte encara que sense cap mena de luxe.

És cert que fou després de la guerra quan JAUME PLA començà a tenir contactes seriosos amb el gravat i el món de la bibliofília, però també és cert que si la guerra europea hagués esclatat més tard, ben segur que la seva biografia hauria donat un tomb de noranta graus.

Un anglès li va proposar d'anar-se'n a Anglaterra on un lord oferia l'estada al seu castell a algun artista exiliat. Aquest lord, en veure els dibuixos de JAUME PLA, l'acceptà. Malauradament, quan la maleta era a punt, es va declarar la segona guerra mundial i ho va haver de deixar córrer.

JAUME PLA ja en tenia ben bé prou de morts. Allò de tirar trets no anava pas amb ell. El 26 d'octubre del 1939 abandonava el país veí per tornar a Catalunya.

SI ALS ANYS 40 EL SECTOR DE LA CONSTRUCCIÓ NO HAGUÉS ESTAT EN CRISI, PROBABLEMENT NO EXISTIRIA LA ROSA VERA

A Barcelona, i amagat darrera el nom de Jaime García García, JAUME PLA trobà feina en el seu vell ofici de pintor de parets. Però el sector de la construcció no anava del tot bé i la crisi li deixava moltes hores lliures. Hores lliures que no es podien deixar perdre de cap manera. JAUME PLA dibuixava i dibuixava sense parar. Fou aleshores, en quedar-se sense feina, quan JAUME PLA trobaria en el món del gravat el seu futur. Era l'any 1944.

Amb uns quants dibuixos sota el braç i amb ganes de fer feina, començà el recorregut per les impremtes de Barcelona sollicitant alguna cosa per fer. Després de trepitjar-ne unes quantes va anar a raure a la impremta Montaner i Simon de la qual RAMON DE CAPMANY, pintor i

gravador, n'era un propietari (10). CAPMANY no li va donar feina però el deixava estar allà i veure com gravaven. Tanmateix per JAUME PLA allò era la felicitat. S'hi passava tot el dia, i a més d'aprendre a gravar, va poder veure els llibres de luxe que feia RAMON DE CAPMANY i tot el seu procés d'elaboració com a director de la col·lecció Hora Luen. D'aquesta experiència i dels llibres d'edicions La Cometa de GUSTAU GILI, apareguts a principis dels anys 30 sota la direcció artística d'ALSINA MUNNÉ, es va anar fornint la formació de bibliòfil del nostre protagonista.

Els espècimens d'aquesta col·lecció, és a dir, els fulls de propaganda on s'anunciaven els llibres i on es podia veure ja la compaginació del text i algun gravat, foren els "provocadors i incitadors" de JAUME PLA per iniciar-se en aquest món tan complicat i compromès de la bibliofília.

El alcalde de Zalamea (1933), amb litografies de TOGORES, La vida es sueño (1933), amb xilografies d'E.C. RICART o El sombrero de tres picos (1934), amb aigües-forts de XAVIER NOGUÉS són, entre d'altres, els llibres que li van posar la mel a la boca i el varen moure a començar aquesta feina que aniria millorant a mesura que l'experiència li feia de mestratge.

Veure aquestes obres reportà tot un seguit de coneixements i un món tan apassionant i tan llamener per a les ànsies de l'artista, que el resultat en fou l'edició del primer llibre il·lustrat i dirigit per ell mateix amb una rosa al peu d'editorial: era LA ROSA VERA i el llibre, Les coses benignes (1945) de JOAQUIM RUYRA. El nom de l'editorial el va prendre del poema de VEDAGUER Rosa de la Mare de Déu i des d'aleshores ha donat lloc al seu

emblema al capdavant de totes les obres. Quatre anys després, el 1949, apareixeria el primer plec de la COL·LECCIÓ DE GRAVATS CONTEMPORANIS amb el qual s'iniciava la cèlebre i anomenada "aventura de LA ROSA VERA". El plec contenia una punta seca de JOAQUIM SUNYER amb un poema de JOSEP M^e DE SAGARRA.

**SI JAUME PLA S'HAGUÉS GUARDAT ELS SEUS CONEIXEMENTS DE
GRAVAT NOMÉS PER ELL, BEN SEGUR QUE NO EXISTIRIA
LA ROSA VERA**

L'escriptor sabadellenc JOAN RIPOLL, parlant de la polifacètica i complexa persona de JAUME PLA, va dir que d'entre totes les activitats que se li adjudicaven, la més coneguda de totes era la de gravador, però amb l'avantatge i la diferència enfront d'altres, que no s'havia guardat el saber per ell mateix sinó que l'havia ensenyat als demés.

Efectivament, JAUME PLA havia posat al descobert el misteri de l'eina sobre el metall sense por de perdre el secret.

Si JAUME PLA no hagués ensenyat el que ell sabia i amb tanta tenacitat, aquesta productiva col·lecció de gravats no seria avui entre nosaltres.

De fet, el primer contacte de JAUME PLA amb el món de l'estampa esdevingué quan aquest tenia tan sols uns quinze anys.

En una fàbrica de cartró de Rubí, on anava sovint, va trobar un retall d'un diari argentí on es parlava d'una planxa gravada a la punta seca:

Jo no sé pas quina mena de fatalitat em va fer venir allò a les mans, però em va apassionar. Vaig trobar un tros de metall a casa, que no sé què devia ser i vaig fer una punta seca. En aquell tros de dicri el que no calia era la manera com s'havia d'imprimir un gravat. Llavors sense saber-ho em vaig inventar una cosa que ara he vist que era el "hucogravat". Vaig agafar aquesta planxa gravada i vaig posar-hi tinta xinesa, perquè no sabia que es feia amb tinta grassa. Però el problema era veure com treia la tinta perquè només en quedés dintre de les incisions. Vaig agafar una fulla d'afaitar i, rascant, em vaig endur la tinta deixant-ne una mica allà on havia fet els soles. Això és exactament el "hucogravat". Després vaig posar el paper sobre la matriu, vaig agafar una mà de morter i apretant molt per sobre va sortir això (11):

I: JAUME PLA.

II: cap de nena.

- IV: punta seca estampada sense tòrcul.
- V: pp:95 x 78 enganxat s/pp gravat amb fil.G, a la coberta d'un plec.
- VII: sense signar.
- VIII:sense numerar
- IX: aquesta fou la primera punta seca i el primer gravat de JAUME PLA. La tinta va quedar fora dels solcs.

Fou després de la guerra, l'any 1944, quan JAUME PLA va aprendre a gravar als tallers de RAMON DE CAPMANY on practicaria les tècniques calcogràfiques i la xilografia. Més tard el seu coneixement de l'ofici el portaria a ser professor al Conservatori de les Arts del Llibre (1957-59) i a publicar una obra sobre les tècniques calcogràfiques de gran utilitat per la seva concisió i rigor (12)

Abans que sortís al carrer el primer plec de la COL·LECCIÓ DE GRAVATS CONTEMPORANIS amb un gravat de JOAQUIM SUNYER i un text de JOSEP M^o DE SAGARRA, JAUME PLA ja havia il·lustrat quatre llibres sota l'emblema editorial de LA ROSA VERA. Però s'adonà que amb els llibres no n'hi havia prou. Calia alliberar el gravat de la subordinació de la lletra escrita i donar a l'estampa el rol que li corresponia. JAUME PLA va veure que tot sol no aniria enlloc. Li calia associar-se amb altres artistes i donar més relleu i importància a l'empresa.

Molt sinceres i gens vanitoses eren les seves paraules quan afirmava:

Jo estava convençut que si era sol a gravar, no interessaria ningú. Perquè els meus gravats interessessin es necessitava que hi hagués un moviment de gravat. Jo sol com a gravador no tenia cap in-

terès. Ara bé, formant part d'una escola o d'una activitat gravadora important, podia tenir un cert atractiu. De manera que jo vaig enseyar a gravar per no ser sol. (13)

Sens dubte és una lliçó d'honradesa pel que fa a la seva consideració com artista-gravador, però alhora demostra les ànsies de voler divulgar els seus coneixements sense rancúnies de cap mena. JAUME PLA volia popularitzar obertament el gravat per massa temps oblidat.

Així doncs, posà mans a l'obra i començà a pensar en les colleccions:

Quan jo volia fer aquestes colleccions, els marxants i les sales d'exposicions em preguntaven -bé, què? quan s'hi guanyard amb això? Quan hi guanyarem?-. Jo sempre els deia que de guanyar poca cosa. Però Víctor M^e d'Imbert em va fer una pregunta absolutament diferent. Em va dir: quan hi perdrem?- A base de "quan hi perdrem" es va fer la cosa. A base de "quan hi guanyarem" no s'hauria fet mai. (14)

. . . .

VÍCTOR M^e D'IMBERT, PROMOTOR I MECENES

EN el primer apartat d'aquest capítol hem fet una sèrie d'afirmacions tot definint què era LA ROSA VERA.

En una d'elles deiem que LA ROSA VERA fou JAUME PLA i VÍCTOR M^e D'IMBERT. I és que parlar de LA ROSA VERA sense considerar VÍCTOR M^e D'IMBERT és impensable en l'acompliment d'aquesta empresa editorial i sobretot en la part de les col·leccions de gravats.

Quan aparegué el primer plec d'aquesta col·lecció, l'any 1949, LA ROSA VERA ja havia publicat cinc llibres amb el seu emblema editorial. Però la idea de donar a conèixer l'art del gravat a un públic més ampli i concedir-li el lloc que li correspon quedava lluny d'aquells primers llibres i calia cercar un altre medi.

Fou JOSEF GRANYER, que per aquells temps tenia un gran contacte amb JAUME PLA en motiu de la realització dels gravats per a El llibre de les bèsties de RAMON LLULL (15), qui proposà VÍCTOR M^e D'IMBERT com a possible promotor econòmic per a dur a terme aquella idea.

JAUME PLA no el coneixia personalment, però sabia tot allò que feia en pro dels artistes novells que encara no tenien gaire èxit. El va anar a trobar, li exposà el seu pla i, després de pensar-ho i estudiar el projecte, acceptà l'oferta. D'aquesta manera VÍCTOR M^e D'IMBERT entrà a formar part del món i l'aventura de LA ROSA VERA.

En el moment d'escriure aquestes ratlles, i ja quan vaig decidir d'abordar el tema ROSA VERA, VÍCTOR M^e D'IMBERT ja no era entre nosaltres.

Dissortadament aquesta pèrdua ha motivat que no hi

hagi hagut cap contacte personal i directe amb ell, a fi de poder conèixer-lo més a fons i poder donar una visió més àmplia de la seva activitat dins Les Edicions.

Lamentem molt aquest fet perquè això desequilibra un xic la balança en les aportacions sobre el tema d'una de les persones que més directament junt amb JAUME PLA, hi varen participar i el varen dur a terme.

Dava: esta mancança, ens hem posat en contacte amb alguns familiars més directes, concretament la vídua, la Sra. ANITA SOLÀ, i un dels seus fills, l'ERASME D'IMBERT, a fi de suplir aquest buit informatiu.

ANITA SOLÀ, que en l'actualitat té ja 83 anys, va creure convenient no donar cap opinió -ni positiva ni negativa- sobre el tema perquè la seva coneixença i l'experiència viscuda li reportaven massa records i preferia quedar-se'ls amb ella i no treure'ls a la llum. Si bé ens sap greu perquè la seva aportació hauria estat molt enriquidora, comprenem la seva posició i la respectem plenament.

ERASME D'IMBERT, un dels seus fills, amable i desinteressadament, ens va oferir la seva informació i els seus serveis per tal de proporcionar-nos una idea més aproximada dels seu pare i de la seva participació en LA ROSA VERA.

Si bé l'ERASME D'IMBERT tenia uns set o vuit anys quan tota aquesta empresa començà, les seves memòries ens han servit per mostrar una nova vessant del tema. Sovint els records d'infantesa són més forts i més arrelats que els d'èpoques posteriors de la vida. Potser a voltes és una visió subjectiva, però és una visió a respectar i sempre millor que no tenir-ne cap. Altrament, és difícil mostrar-se del tot objectius en explicar fets i més encara si aquests fets ens toquen de molt a prop.

En aquest apartat doncs, intentarem posar de manifest la gran tasca de VÍCTOR M^o D'IMBERT en l'acompliment de LA ROSA VERA i ho farem a través d'allò que hem llegit d'ell, d'allò que ens han pogut explicar persones que el van conèixer, del propi JAUME PLA i també del seu fill.

VÍCTOR M^o D'IMBERT I MANERO va néixer en el si d'una família burgesa, al barri de Sarrià de Barcelona l'any 1903 i va morir el 1978.

L'avi de VÍCTOR M^o D'IMBERT, JOAN IMBERT, era agent de duanes i pintava per afeció. El seu fill, el pare de VÍCTOR M^o, fou un industrial carregat de mainada però amb molta empena com a comerciant. El seu negoci de xapes perforades el portà a muntar una fàbrica a Bilbao -on podia treure la matèria prima- i una delegació comercial a Barcelona.

En VÍCTOR M^o tenia set germans i a ell li tocà seguir el negoci familiar. Al número 38 de la Via Laietana de Barcelona hi havia el taller-botiga on s'hi podia llegir "trenes eléctricos - Chapas perforadas". Les joguines foren una faceta important en el món comercial de VÍCTOR M^o D'IMBERT i molt peculiar alhora.

Casat el 1929 amb la pintora ANITA SOLÀ I GALÍ, van tenir sis fills dels quals ara en viuen tres.

L'any 1947 començaren les famoses tertúlies de l'Anita Imbert on s'hi reunien pintors, músics, escriptors... Totes les Arts s'hi trobaven representades i allà es discutia i es parlava de temes relacionats amb aquestes matèries. Era fàcil trobar-se amb FREDERIC MOMPOU tocant el piano, mentre MARIA DE LOS ÀNGELES cantava la seva melodia. Les tertúlies solien fer-se cada setmana i això agradava VÍCTOR M^o D'IMBERT que alhora es

distreia de la feina de la botiga. I és que VÍCTOR M^e D'IMBERT tenia altres aspiracions més enllà del seu negoci. En els moments difícils de la postguerra es va convertir en protector i mecenes d'artistes plàstics i d'escriptors que en aquelles èpoques ho passaven una mica magre. A ell és deguda la creació dels famosos Salons d'Octubre, l'any 1948.

Els Salons d'Octubre reunien anualment obres d'una colla d'artistes d'avantguarda que eren rebutjats en altres galeries més convencionals.

Després de la guerra civil hi havia moltes famílies de la burgesia catalana amb diners que no sabien què fer-ne ni com invertir-los. Aleshores VÍCTOR M^e D'IMBERT els va proposar de fer-se socis protectors dels Salons d'Octubre amb la possibilitat de comprar obres d'artistes joves a preus més baixos, tot invertint en art, i a la vegada ajudant-los.

En total foren deu els Salons que es dugueren a terme i d'allí varen sortir grups com Dau al Set, o artistes com TÀPIES i CUIXART. Aquella era una forma de potenciar el colleccionisme i apostar per l'avantguarda.

Quan JAUME PLA li va proposar la idea de LA ROSA VERA, de seguida va pensar en el mètode de subscripció que tan bé havia funcionat als Salons d'Octubre. No es tractava de publicar un llibre amb gravats, sinó que a través de les subscripcions es pogués aconseguir una obra digna a un preu assequible. Amb la singularitat que les obres eren gravats i no illustraven res ni ningú. Era la lletra escrita qui feia aquest paper i glossava la imatge gravada per tant temps imfravalorada.

VÍCTOR M^e D'IMBERT sabia molt poc de gravat, però de seguida s'hi va afeccionar. Sempre havia estat un home amb una gran visió de futur i aquella empresa que per

molts podia semblar i semblava una ximpleria, l'engrescà. Amb la seva gran coneixença li seria fàcil trobar una colla de persones interessades en invertir-hi i adquirir les obres.

De no haver estat per l'empenta i la gran illusió que de bon principi demostrà VÍCTOR M^o D'IMBERT, les Col·leccions de LA ROSA VERA no serien avui entre nosaltres.

Si bé el primer any només hi havien tretze subscriptors, ni JAUME PLA ni VÍCTOR M^o D'IMBERT cessaren en l'empeny de tirar endavant l'obra. A la fi, i després de tota la feïnada i de totes les hores esmerçades en la comesa, el resultat fou òptim i no s'hi va perdre cap diner.

VÍCTOR M^o D'IMBERT coneixia molta gent i tenia molta relació. Era un home que inspirava confiança i mai no enredava ningú. Qui el recorda el descriu com una persona corpulenta, sempre somrient i atent amb tothom, però que no suportava que li fessin una mala jugada. A casa, però, era més aviat sec i diferent de la idea que es tenia al defora d'una persona oberta i afable.

VÍCTOR M^o D'IMBERT era apolític, però un enamorat de Catalunya i de la seva terra. Mai no va tenir problemes amb la censura ni amb artistes exiliats. La seguretat en la tasca que feia i la seva mà esquerra li permeté dur a terme les seves idees. I quan aquestes tenien relació amb l'art, s'hi lliurava plenament, amb una gran visió i a per totes. LA ROSA VERA n'és una mostra evident.

JAUME PLA va trobar un gran suport en la persona de VÍCTOR M^o D'IMBERT. Mercès a la seva posició social i al renom que tenia en el món de les arts, LA ROSA VERA va ser ben acollida i tingué un ampli ressò a la premsa. Sense l'impuls i el recolzament de VÍCTOR M^o D'IMBERT ei

món del gravat no hauria pogut obtenir la difusió que les Col·leccions de LA ROSA VERA li van permetre.

VÍCTOR M^o D'IMBERT era un home íntegre i net en els seus afers. Mai no va deixar que la seva muller fes cap gravat per a LA ROSA VERA. Li espantava la idea que algú pensés que la seva influència podia fer-la servir per això.

JAUME PLA fou el director tècnic de Les Edicions i a ell li pertocava tota la "cuina" del gravat, l'ensinistrament dels artistes, la seva tria, la cura en les publicacions, l'estampació, el tiratge, etc.

A VÍCTOR M^o D'IMBERT, l'editor, li corresponia posar els diners i cercar els possibles col·leccionistes d'entre la seva extensa coneixença. Al despatx de la Via Laietana hi anaven els col·laboradors a signar llurs obres. JAUME PLA cobrava per l'estampació de cada prova i es pagaven els gravadors i els escriptors un cop havien signat els seus treballs. Quan hi començaren a haver beneficis, se'ls repartiren meitat per meitat.

Potser el final de les relacions entre JAUME PLA i VÍCTOR M^o D'IMBERT no va ser tan bo com els inicis. Les relacions humanes són molt complicades i en una empresa tan complexa com aquesta, és fàcil que hi hagi problemes.

De tota manera estem segurs que el balanç final és positiu i tant JAUME PLA com VÍCTOR M^o D'IMBERT, cadascun en el seu àmbit, passaran a la història del gravat català de postguerra com a dues persones fonamentals i imprescindibles sense les quals avui no podríem estar fent aquesta tesi.

. . . .

4

NOTES

Gravat d'ALFRED SISQUELLA que no fou inclòs a les
col·leccions de gravats de LA HORA VERA (v.nota 3).

Sisquella (gravat en desolat)

INNOVACIÓ, AVENTURA, EMPRESA CULTURAL: LA ROSA VERA
NOTES

- (1) A la darrera pregunta (d.) qüestionari que se'ls va enviar, -i que hem reproduït a la nota 4 d'UNES PARAULES D'INTRODUCCIÓ-, es pot veure l'apreciació altament positiva que fan d'haver participat en LA ROSA VERA. Algunes d'aquestes respostes es poden trobar al capítol V.1 "La revenja dels il·lustradors".
- (2) Fragment de la conferència que JAUME PLA va donar al Palau de la Virreina de Barcelona sobre l'exposició Els 98 gravadors de La Rosa Vera, el dia 16 d'abril de 1985.
- (3) I: ALFRED SISQUELLA (vegi's el gravat a la pg. anterior).
III: natura morta: una gerra, una carabassa, tres aus de caça i fruites.
IV: Punta seca.
V: ps: 250 x 197 , pp: 340 x 250.
VI: pp Guarro amb fil.G.
VIII: "Sisqueilla (gravat no acabat)", ll., a.i.d. (lletra de Jaume Pla).
IX: r.e., entalles de factura superficial, llargues però sense control. Tot és confós. El paper està tacat pels fongs.
- (4) Aquest fou el cas de DÁMASO ALONSO, el qual quedà exclòs de participar-hi per no acceptar el fet que tots els escriptors cobraven exactament el mateix.
- (5) JUANA MORDÓ (1899-1984) era una dona d'una gran personalitat que tenia molta influència en la societat madrilenya i que coneixia un bon nombre d'artistes plàstics i d'escriptors. Ella va ser qui va introduir LA ROSA VERA a Madrid. Més endavant va dirigir la Sala Biosca d'aquesta ciutat i després va crear la seva pròpia galeria on s'hi exhibien obres dels artistes de l'avantguarda. Entre ells calen destacar els integrants del grup "El Paso". (Per més informació vegi's l'apartat "La Rosa Vera prova sort a Madrid" del capítol III).
- (6) Primera entrevista enregistrada amb JAUME PLA el mes de juny del 1985.
- (7) 12 aiguaforts i un autoretrat de Josep Granyer. Introducció de Jaume Pla. Il·lustracions líriques de Pere Quart. Barcelona, Edicions de La Rosa Vera, 1962 (segon llibre de la sèrie NOGRAFIES DE LA ROSA VERA).
- (d) Vegi's nota 6.

INNOVACIÓ, AVENTURA, EMPRESA CULTURAL: LA ROSA VERA
NOTES

- (9) 12 gravats i un autoretrat de Jaume Pla. Una trajectòria artística, per Francesc Xavier Puig Rovira. Il·lustracions literàries de Joan Teixidor. Barcelona, Les Edicions de La Rosa Vera, 1982, pg.10 (tercer llibre de la sèrie MONOGRAFIES DE LA ROSA VERA).
- (10) **RAMON DE CAPMANY I DE MONTANER** (Canet de Mar, 1899) Pintor, gravador i bibliòfil. Home de gran cultura i de sensibilitat refinada. Aprenqué la tècnica de la litografia en el taller d'HERMENEGILDO MIRALLES, enquadernador i litògraf rellevant, i va adonar-se que aquell era el seu camí. Assistí a classes a l'Escola de Llotja de Barcelona, essent deixeble de FRANCESC LABARTA. La seva temàtica s'emmarca dins els paisatges naturalistes amb un estil detallat i de traços delicats. El MONTSENY i la Barcelona vella són els seus temes preferits. L'any 1931 va guanyar la medalla d'or del concurs "Barcelona vista pels seus artistes". Després de la guerra civil es trobà en una situació econòmica difícil i va decidir il·lustrar llibres de luxe perquè, després dels llibres de bibliòfil publicats per GUSTAU GILI en les edicions de La Cometa, no hi havia, segons ell, res de digne en aquell camp. A partir del 1942 dirigí la col·lecció Hora Luen. Al Museu d'Art Modern de Barcelona s'hi poden trobar obres seves. (Per més informació vegi's el vol. 4 de la G.E.C. i l'article de LLUÍS PIRMANYER titulat "Un señor de Barcelona" publicat a La Vanguardia el dia 8 de novembre de 1987, pg.31)
- (11) Ciudadans de Catalunya. Programa de Catalunya Ràdio escrit i presentat per CRISTINA FARRÉ i OLBGUER SANSANEDÉS i enregistrat amb JAUME PLA el 3 de maig de 1985. Aquestes paraules corresponen a un fragment de l'entrevista.
- (12) PLA, Jaume.- Técnicas del grabado calcográfico y su estampación. Con unas notas sobre bibliofilia. Fotografías de Emilio Godés. Barcelona, Ed.Gustavo Gili, 1956.
- (13) Vegi's nota 11.
- (14) Vegi's nota 6.
- (15) LLULL, Ramon.-El llibre de les bèsties. Il·lustrat amb aigües-fortes en color per Josep Granyer. Pròleg de Jordi Rubió. Barcelona, Les Edicions de La Rosa Vera, 1947.

II

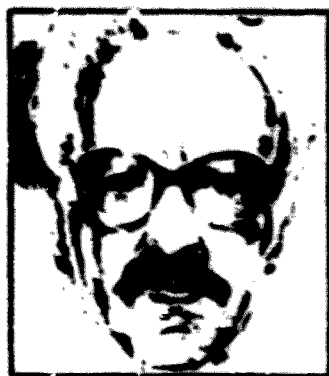
EL LLIBRE, OBJECTE D'ART

F. Reyes

T-T

Joylamer

[Signature]

Edith Monore

W Espino

Michael Kelly

Crista

LA ROSA VERA EN PRO DE LA BIBLIOFÍLIA

EN la primera entrevista mantinguda amb JAUME PLA, peis voltants de l'estiu del 1985, no va deixar de recomanar-me que en la meua tesi dedicés especial atenció als llibres de LA ROSA VERA ja que ningú mai n'havia parlat.

FRANCESC X. PUIG ROVIRA (1), autor de la trajectòria artística que encapçala la darrera de les tres monografies de LA ROSA VERA, en fa esment però d'una manera general i cronològica, perquè la seva intenció era més la de donar una visió de l'itinerari artístic que no pas d'introduir-se en el tema específic de cada llibre de LA ROSA VERA. De tota manera, aquesta trajectòria és molt interessant com a primera aproximació al tema després de tants anys de romandre a la penombra.

Enfront del buit d'un dels apartats més interessants d'aquesta editorial, vàrem començar doncs la recerca d'aquesta faceta de l'univers bibliòfil per treure a la llum allò que s'amagava darrera d'unes poques biblioteques i museus o a les poselles de les llibreries particulars d'alguns col·leccionistes.

L'interès de JAUME PLA per aquesta vessant de l'art ve donat per la dedicació que durant més de trenta anys ha lliurat en pro de la bibliofília. I LA ROSA VERA n'és una part molt important.

L'any 1944, JAUME PLA tingué el primer contacte amb el món del gravat en ocasió de la visita que feu al taller de RAMON DE CAPMANY, vinculat per família a la impremta Montaner i Simon, on enguany s'hi està habilitant la Fundació Antoni Tàpies.

RAMON DE CAPMANY havia après a gravar a l'aiguafort

de la mà d'EDOUARD CHINOT, un gravador francès amb molt d'ofici que havia il·lustrat diversos llibres i que va venir a Barcelona tot fugint de la guerra. CAPMANY encetà una col·lecció de llibres de bibliòfil que introduïa un nou corrent en aquest camp. Era la col·lecció Hora Lu-en i el primer llibre editat fou una obra de JUAN DE LA CRUZ titulada Poesías (1942) il·lustrada amb aiguafortes seus i a la que seguirien altres títols d'escriptors reconeguts de la literatura catalana i castellana. Fou una gran sort per JAUME PLA el poder anar lliurement al taller de CAPMANY i tenir la possibilitat de veure, admirar i aprendre de quina manera gravava aquest artista o com elaborava els llibres de luxe.

JAUME PLA coneixia també les edicions de bibliòfil La Cometa, editades per GUSTAU GILI els anys trenta, i d'aquestes experiències, impressions i hores viscudes en va sorgir el primer llibre realitzat i dirigit per ell mateix, començant així un llarg camí de treball laboriós i d'obra ben feta que obria una nova porta en el món de la bibliofília amb peces de gran rigor tècnic i artístic.

Mitjançant la coneixença de l'impressor SALVADOR SALVADÓ I COTS, va escometre l'aventura del seu primer llibre que, malgrat les deficiències que ell mateix reconeix, assenyala l'inici d'una tasca que anirà cada cop més i més amunt.

RAMON DE CAPMANY, en veure l'obra, es quedà bocaba-dat que aquell jove que semblava talment que no hi era, hagués fet allò que ara tenia al seu davant:

Es veu que tota la vida he fet bastant cara de ruc i el Capmany no se sap avenir, encara ara, que aquell noi que s'estava allà i no deia mai res, un bon dia s'hi presentés amb el primer llibre editat que va ser Les coses benignes (2).

En l'obra de bibliòfil, la imatge no és tan sols un complement de la paraula que augmenta i clarifica la informació del text, sinó que li aporta una nova vessant. El llibre de bibliòfil, per la seva manera d'ésser concebut i elaborat, no és només un transmissor d'idees del seu autor, sinó que -a més a més- és una obra d'art.

JAUME PLA tenia unes idees molt concretes de com havia de ser un llibre de bibliòfil i quins eren els requisits essencials perquè un llibre esdevingués objecte d'art. Aquestes idees quedarien recollides en l'apartat titulat "Notas sobre bibliofilia" que va incloure en el llibre Técnicas del grabado calcográfico y su estampación editat per Gustau Gili el 1956.

És evident que la tasca desenvolupada en aquests anys des que va publicar el seu primer llibre el 1945 fins avui, JAUME PLA s'ha anat nodrint d'una experiència que l'ha empès a un "savoir faire" molt particular i digne de remarcar.

Anem a veure quins són els aspectes que segons ell ha de tenir un llibre per ser considerat un llibre de bibliòfil i com LA ROSA VERA ha procurat ser fidel a aquestes premises.

En tres punts podríem resumir les idees de JAUME PLA sobre el llibre de bibliòfil.

En primer lloc cal que tingui un text de qualitat amb un valor literari adient a l'obra que es pretén dur a terme. Un text d'aprenent pot malmetre l'obra d'un bon il·lustrador i una mala il·lustració pot desgraciar un text excepcional.

Aquest text, òbviament, s'ha d'imprimir i a l'hora de fer-ho cal pensar en quina lletra serà la més aconsellable. Cal pensar en la part tipogràfica.

Cada tipus de lletra té uns grafismes diferents i

cada text expressa sentiments diversos. L'harmonia entre aquests tipus de lletres i el significat o l'època en què foren escrits els textos és fonamental a l'hora de pensar en un llibre de bibliòfil. Com també és fonamental la cura en la impressió.

Quan imprimim un text, els caràcters han d'estar en les millors condicions possibles, els perfils ben conservats i sense desgast, la pressió justa, la separació entre ratlla i ratlla perfecta, la distribució de les paraules uniforme. Cal també que el tintatge de tota la pàgina sigui regular i també la de tot el llibre.

El tercer aspecte a tenir en compte és el de les **il·lustracions**. És molt important que l'artista sàpiga interpretar el text amb imaginació i fantasia i que no perdi de vista que el seu treball s'haurà de mirar a la mateixa distància que el text i no pas més lluny.

¡Quants artistes són bons dibuixants, bons gravadors o bons pintors, però no saben integrar el seu art en un text literari! Les il·lustracions, doncs, han d'interpretar el text en íntima concordança amb el seu sentit i a la vegada s'han d'integrar amb el conjunt visual de la lletra impresa.

Però malauradament no tots els llibres que tenen una bona tipografia, un bon text o bones il·lustracions es poden considerar llibres de bibliòfil. Cal que tots els ingredients esmentats estiguin en perfecte equilibri els uns amb els altres i que el conjunt formi un tot unitari i compacte. Un llibre d'aquest tipus serà considerat obra d'art perquè la cura en la tipografia i l'harmonia entre el text i la imatge entren en perfecta relació, conferint a l'obra un aspecte particular on la qualitat hi és present arreu.

L'avantatge de JAUME PLA per fer un llibre d'aquesta mena és que era també artista il·lustrador i coneixia les

dificultats o les possibilitats de la imatge. Com a gravador (els llibres de LA ROSA VERA són il·lustrats amb gravats originals), JAUME PLA sabia quin paper era el més adequat segons el color, la textura o la consistència de les fibres. Coneixia quina pressió s'havia de donar al tòrcul perquè la petjada de la planxa no afectés visualment el text i que a la vegada la imatge sortís ben impresa.

El fet que JAUME PLA fos alhora director, il·lustrador i estampador ha estat fonamental perquè el resultat obtingut mereixés la qualificació d'objecte d'art.

Tots els llibres que veurem han estat dirigits per ell i la majoria també il·lustrats amb obres seves.

Alguns mostren evidentment certes mancances fruit de la inexperiència i de la poca pràctica, però a mesura que l'afer va avançant, els resultats són cada vegada millors. I creiem que aquests llibres que veurem de LA ROSA VERA mostren la tenacitat i les ànsies de JAUME PLA per esdevenir un bon il·lustrador i alhora un bon director de llibres de bibliòfil.

Altrament, cal remarcar un fet important i fonamental en el món de la bibliofília. En ser JAUME PLA ell mateix gravador, va voler deslligar-se del jou de la paraula escrita i va enlairar la tasca de l'il·lustrador més amunt que la de l'escriptor. Allò mateix que faria amb les col·leccions de gravats de LA ROSA VERA arribaria un dia al llibre, i l'artista plàstic seria el protagonista i el capdavanter de l'obra. El gravat seria l'inspirador del text i no pas a la inversa. Amb aquesta innovació es trencarien els vells esquemes on la imatge del llibre il·lustrat tenia raó de ser en funció del propi llibre. Ara seria la imatge, el gravat concretament,

qui tindria valor per si sol i el text l'acompanyaria supeditat a ell.

Tal com veurem, però, això no succeiria fins al 1958, amb la primera de les MONOGRAFIES DE LA ROSA VERA. Abans la imatge aniria a remolc del text. Amb tot, JAUME PLA sempre ha procurat que el conjunt tingués un interès especial. Ha cercat en tot moment l'harmonia de tots els elements sense perdre de vista la qualitat i la sensibilitat de l'obra.

Setze són els llibres que van sortir amb el peu editorial de LA ROSA VERA. Deu d'ells són il·lustrats i dirigits per JAUME PLA, mentre que els altres sis porten il·lustracions d'altres artistes però sempre sota les seves ordres (3).

Tal com es pot apreciar en l'estudi de FRANCESC X. PUIG ROVIRA esmentat anteriorment, la tasca de JAUME PLA com il·lustrador de llibres amb gravats originals no es limita pas a aquests deu, però donat que el nostre tema és LA ROSA VERA, deixem la resta de les obres per un altre treball, citant aquí la seva referència per aquells que desitgin consultar-los.

Per JAUME PLA, fer llibres és i ha estat una tasca apassionant, però a la vegada és una prova de la relativitat humana perquè, després de tants anys d'experiència i de pelar-s'hi els dits, des que va fer-ne els primers, encara avui en dia hi troba mancances i errades. En relació a la seva idea de dirigir un llibre d'aquest tipus ens deia:

La gent es pensa que els llibres els fan les impremtes i això és la mateixa confusió que seria pensar que les cases les fan els arquitectes. Els paletes construeixen la casa, però no la fan. I a les impremtes s'hi imprimeixen els llibres. Però

quan un llibre es fa seriosament, hi ha d'haver una persona que el concebeixi al cap i que sàpiga fer llibres. Ara, és indubtable que, de la mateixa manera que l'arquitecte necessita un paleta que sàpiga posar un totxo ben posat sobre l'altre i que no els posi guarsos, el que fa un llibre necessita que l'impressor sàpiga imprimir i que si no en sap, entengui les coses que tu li dius. Però el llibre no el fan les impremtes. Aquest és l'error bàsic d'aquest país: pensar que a les impremtes fan llibres. No, a les impremtes s'imprimeixen els llibres. (4)

Les obres que tot seguit veurem pertanyen al fons de la B.C. i a la col·lecció de JAUME PLA. Ens hauria agradat moltíssim haver accedit a diferents col·leccions de bibliòfil, propietaris d'altres exemplars de LA ROSA VERA, però la tasca era tan dura i tan extensa que hem cregut millor citar i analitzar els exemplars més assequibles -la qual cosa ens ha permès un estudi més detingut-, i que per ells mateixos ja tenen prou interès i mereixen la nostra atenció. Altrament, deixem obert l'estudi d'aquests altres col·leccionistes per properes ocasions en què el temps ens sigui més favorable.

Els llibres 12 puntes seques i un autoretrat de Grau Sala, 12 aiguaforts i un autoretrat de Josep Granyer i 12 gravats i un autoretrat de Jaume Pla corresponen a les MONOGRAFIES DE LA ROSA VERA de tres dels autors que participaren també en les col·leccions de gravats.

El fet que nosaltres els estudiem en un altre apartat, no té altra explicació que la de considerar que mereixen un tractament separat en constituir una mena de grup compacte i uniforme quant a estructura i contingut (dotze gravats i un autoretrat de l'autor glossats per un mateix escriptor cadascun) i que els fa peculiars dins de les edicions generals.

Com ja hem esmentat en una altra ocasió, l'esperit que regnava a LA ROSA VERA era el de remarcar la importància del gravador enfront de l'escriptor i així esdevingué clarament en les col·leccions.

Quant als llibres, però, cal distingir dos grups ben diferenciables en el seu concepte inicial: 1. aquells que ja estaven escrits i s'illustraren posteriorment i 2. aquells en què el text s'elaborà per inspiració de la imatge ja gravada.

Dintre del primer grup podem incloure-hi Les coses benignes (1945) de JOAQUIM RUYRA i JAUME PLA, 20 tannkas (1945) de CARLES RIBA i JAUME PLA (5), Tristeta (1947) d'EMILI VILANOVA i JAUME PLA, El llibre de les bèsties (1947) de RAMON LLULL i JOSEP GRANYER, La malvestat d'Oriana (1948) de JOSEP CARNER i JAUME PLA, El Naixement de l'Infant Jesús (1951) de FRANCESC EIXIMENIS i JAUME PLA i les Obres completes de Xavier Benguerel (1967) d'aquest escriptor i diversos ilustradors.

Dins del segon grup citarem Àfrica negra (1949) de FRANCESC DOMÍNGO i NICOLAU MARIA RUBIÓ, Castilla (1960) de JAUME PLA i MIGUEL DELIBES, L'Albufera de València (1970) de JAUME PLA i JOAN FUSTER, Les comarques del Principat (1970) de JAUME PLA i JOSEP Me ESPINÀS i les tres monografies, GRAU SALA i JOSEP JANÉS i OLIVÉ (1958) JOSEP GRANYER i PERE QUART (1962) i JAUME PLA i JOAN TEIXIDOR (1982).

Quedarien fora d'aquests grups Els gravats de Xavier Nogué (1960), perquè es més un recull de l'obra del gravador i una catalogació que no pas un llibre amb un text il·lustrat (els gravats són reproduccions dels originals), i el Bestiari (1964) de JOSEP CARNER i JAUME PLA que tampoc es pot considerar un llibre il·lustrat ja que només conté el retrat de CARNER i els seus poemes.

Tots ells, tots setze, seran analitzats àmpliament en el volum II, un per un, aprofundint en les seves característiques més personals i en aquelles més genèriques, però que també les diferencien d'altres.

Hem pres com a punt de referència els exemplars de la B.C. llevat de dos llibres que els mancaven: La malvestat d'Oriana i Obres completes de Xavier Benguerel. Aquests, els hem analitzat de la col·lecció de JAUME PLA.

La B.C. tenia algun exemplar preferent però, primer, sempre hem partit de l'anàlisi dels llibres corrents i després hem fet un estudi comparatiu amb els altres exemplars tot remarcant els seus trets diferencials i omittint aquells que es repeteixen en cada exponent.

No hem analitzat cap llibre del M.A.M. perquè tots formaven part de l'edició corrent i hem pensat que era millor seguir l'estudi d'un sol lloc si aquest ja era prou representatiu. De JAUME PLA, en canvi, en tenim algun estudi d'exemplars preferents.

El recull d'illustracions que s'inclouen són una petita mostra representativa de cada exemplar per tal d'oferir una visió general del conjunt. La majoria dels llibres, a diferència de les col·leccions, es troben relligats i és difícil fer-ne fotocòpies sense malmetre'ls. De tota manera creiem que la mostra és prou significativa i sempre hi ha la possibilitat d'examinar la resta als llocs on s'han consultat.

Som plenament conscients que les reproduccions no són del tot fidels als originals perquè les fotocòpies cada cop es carreguen més de tinta i els traços més subtils sovint es perden, però donada la impossibilitat d'oferir proves originals, creiem que són vàlides per

una primera aproximació i en tot cas es poden consultar, repetim, les fonts directes on s'han trobat els diferents exemplars.

Els exemplars que hem analitzat i que constitueixen l'Apèndix I (recopilat al Volum II) són els següents:

Les coses benignes (1945)

Exemplar 10 de la sèrie de 8 a 13 que conté algunes proves addicionals. B.C. Llegat de JAUME ESPONA I BRUNET.

Exemplar 11 de la sèrie de 8 a 13 amb proves addicionals. B.C. Llegat d'ARTUR SEDÓ.

Exemplar de Col·laborador d'una edició de cinc sense numerar i que conté proves addicionals. JAUME PLA.

20 tankas (1945)

Exemplar de Col·laborador dedicat "Al bon Amic J. Porter perquè estima els llibres". B.C. Donació de JOSEP PORTER.

Exemplar Únic amb proves addicionals. JAUME PLA.

Tristeta (1947)

Exemplar 60 de la sèrie de 1 a 137. B.C.

Exemplar 3 de la sèrie de 1 a 137 amb proves addicionals. B.C. Llegat d'AGUSTÍ PEDRO PONS.

Exemplar de Col·laborador nominat per a NORMA BACIN, amb proves addicionals. JAUME PLA.

El llibre de les bèsties (1947)

Exemplar E de la sèrie de 10 marcats de la A a la J amb proves addicionals. B.C.

La malvestat d'Oriana (1948)

Exemplar 51 de la sèrie de I a 59. JAUME PLA.

Àfrica negra (1949)

Exemplar de Col·laborador E de la sèrie numerada de la A a la F amb un dibuix. B.C.

El Naixement de l'Infant Jesús (1951)

Exemplar 131 de la sèrie de 1 a 136. B.C. Regal de JAUME PLA.

12 puntes seques i un autoretrat de Grau Sala (1958)

Exemplar 54 de la sèrie de 12 a 75. B.C.

Els gravats de Xavier Nogués (1960)

Exemplar 28 de la sèrie de 89 numerats de 12 a 100. B.C.

Castilla (1960)

Exemplar 78 de la sèrie de 21 al 150. B.C.

12 aiguaforts i un autorretrat de Josep Granyer (1962)

Exemplar 46 de la sèrie de 12 a 75. B.C.

Exemplar de Col·laborador J de la sèrie numerada de la A a la J, amb proves addicionals. JAUME PLA.

Bestiari (1964)

Exemplar Únic amb proves addicionals. B.C.

Obres completes de Xavier Benguerel (1967)

Exemplar sense numerar. JAUME PLA

L'Albufera de València (1970)

Exemplar 88 de la sèrie de 12 a 100. B.C.

Exemplar de Col·laborador A amb proves addicionals.
JAUME PLA.

Les comarques del Principat (1970)

Exemplar 77 de la sèrie de 12 a 100. B.C.

12 gravats i un autoretrat de Jaume Pla (1982)

Exemplar 1/3 per al Dipòsit Legal. B.C.

Tal com veurem en els tres apartats següents d'aquest capítol, i més àmpliament al Volum II, els llibres de LA ROSA VERA constitueixen una interessant aportació al món bibliòfil.

Els llibres els han d'imprimir les impremtes, però hi ha d'haver una persona que el projecti. Que tingui la idea de com serà aquella obra. Un llibre no pot sortir per generació espontània, agafant un text, una impressió, uns gravats i montar-ho tot. Sumant-ho tot, fatalment sortiria un desastre. Hi ha d'haver una persona que, prèviament, tingui la idea de què és allò que vol fer.
(6)

Aquesta persona, a LA ROSA VERA, era JAUME PLA. En ser ell el realitzador de l'obra ha pogut estar a l'aguait de tota l'elaboració i cada element ha estat contemplat des del punt de vista unitari, com un tot inseparable.

Abans de publicar els llibres, es lliuraven uns prospectes on s'indicava el contingut de l'obra, el seu preu, el tiratge, etc.

LA MALVESTAT D'ORIANA

LLEGENDA MEDIEVAL

EDICIO DE SETANTA CINC EXEMPLARS SOBRE PAPER DE FIL GUARRO
FABRICAT A MA ESPECIALMENT AMB LA FILIGRANA DE LA COL·LECCIO,
IL·LUSTRADA AMB TRETZE AIGUAPORTS EN COLOR
PPT

JAUME PLA

JUSTIFICACIÓ DE LA TIRADA:

1 EXEMPLAR ÚNIC que conté les dues planxes de la portadella, tots els dibuixos originals, les proves d'estat de tots els gravats, i tres sèries de proves: una de les planxes de negre, una altra de les de color i una altra d'aquestes darreres tirades en negre. Ptas. 10.000

10 exemplars, numerats de I a X, que contenen les dues planxes d'un gravat i tres sèries de proves: una de les planxes de negre, una de les de color i una altra d'aquestes darreres tirades en negre. Ptas. 2.300

59 exemplars, numerats de 1 a 59, cadascun dels quals conté l'estat definitiu d) totes les planxes. Ptas. 1.650

2 EXEMPLARS D'ARTISTA, numerats A, B i
3 EXEMPLARS DE COL·LABORADOR, fora de la v-nda

BARCELONA
MCMXLVIII

Prospecte anunciador del llibre La malvestat d'Oriana,
de JOSEP CARNER.

En el decurs de la seva experiència bibliòfila, JAU-
ME PLA ha arribat a la conclusió que la bibliofília in-
teressa un públic reduït i el preu no és un element
determinant que en faci limitar la venda. Allò que la
limita realment és la manca d'un públic addicte al lli-
bre ben fet. És per aquest motiu, per la manca de com-
pradors, que s'ha de reduir el tiratge i el preu alesh-
ore s'incrementa.

Però és que una obra ben feta requereix moltes hores
de dedicació. Hores que JAUME PLA no ha escatimat en els
seus llibres. I si bé s'hauria pogut reduir el cost en
detriment de la qualitat, LA ROSA VERA va optar per una
altra posició. Malauradament molta bibliofília ha estat
regida per editors massa comerciants que només han bus-
cat els beneficis i no la qualitat.

La bibliofília d'obres il·lustrades amb gravats cal-
cogràfics és a més a més una de les més difícils i de
les més costoses. Hi ha tota una escola i una tradició
de gravadors de fusta molt lligada al llibre. Gravar en
fusta és més barat que gravar en metall. Imprimir un
boix és igual de fàcil que imprimir una plana d'un text.
Imprimir un metall, en canvi, és molt més entretingut,
més lent, més laboriós i per tant més car.

JAUME PLA va voler que LA ROSA VERA recollís un se-
guit de llibres il·lustrats amb gravats sobre metall.
Gravats originals, fets per la mà de l'artista, i harmo-
nitzats amb la part tipogràfica.

Aquests llibres no han estat mai per encàrrec, sinó
que han obeït a un imperatiu personal. Les obres de LA
ROSA VERA han estat fruit d'una lliure elecció per part
del seu director i no pas d'una comanda externa i han es-
tat regits pel lema de l'obra ben feta i de qualitat.

En els apartats que veurem a continuació, hem procurat fer una síntesi de cada llibre intentant aportar noves dades a allò que ja s'havia escrit o donant una visió personal d'allò que ja se sabia.

Malgrat tot, aquesta recapitulació i extracte del món bibliòfil que es pot trobar en cada obra queda àmpliament reforçada en l'Apèndix I (Volum II) on l'anàlisi profunda i minuciosa de cada llibre ajuda a la seva comprensió.

Les fitxes que els acompanyen i les imatges que hem reproduït, creiem que contribueixen a mostrar una nova vessant del tema i afavoreixen la seva lectura. És doncs indispensable, per allò que es pretén en aquesta tesi i per entendre aquest capítol en la seva globalitat, recórrer a l'esmentat apèndix.

. . . .